

7403

279955

LABORATORUL *Literar*

REVISTA-SAPTAMANALA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SUMARUL No. 51

<i>E. Lovinescu</i>	Figurine
<i>Elena Farago</i>	Iertare
<i>O. Toftali</i>	Harion Filalitul
<i>Camil Baltazar</i>	Cules
<i>Camil Petrescu</i>	După amiază de vară
<i>Marie Voronca</i>	Clipe de sară
<i>Gh. Brăescu</i>	Fără noroc

Cronica Ideller: **B. FUNDOLAN**

Insemnări Literare ✓

51

SBURATORUL LITERAR

Revistă Literară, Artistică și Culturală

Prețul unui număr

Abonamente: pentru un an - Lei 100.—

LEI 2.—

60.—

Abonamentele se primesc la:

Administrația Revistei „Sburătorul Literar”

BUCUREȘTI

STRADA SMÂRDAN, 4

și la Librăria „Mercur”, București, Calea Victoriei, 27

Deasemenea se pot face Abonamente prin corespondență
trimițându-se costul respectiv prin mandat poștal,
la Administrația Revistei,

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa
d-lui E. Lovinescu, Strada Câmpineanu, 40.

IN CURÂND VA APARE :

de E. LOVINESCU

CRITICE VOL. VIII

Ed. „Ancora” Alcalay & Calafateanu

SBURĂTORUL LITERAR

REVISTĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

DIRECTOR: E. LOVINESCU

FIGURINE

Camil Baltazar

Periplul d-lui N. Davidescu în jurul simbolismului român a avut numeroase escale: a trebuit deci să admirăm „poezia“ d-lui Eugeniu Ștefănescu-Est și a d-lui Emil Isac. Nu însă și poezia d-lui Camil Baltazar. Cum avem însă convingerea că acest poet reprezintă contribuția cea mai originală a simbolismului român, ne permitem să adăogăm încă un capitol la hagiografia d-lui N. Davidescu.

BCU Cluj / Central ^{*}University Library Cluj

De specia poeziei d-lui Camil Baltazar ne-am mai ocupat cu destule caracterizări spre a nu mai reveni asupra ei altfel decât prin considerații suplimentare. Inrudirea ei cu poezia lui Bacovia este, de pildă, un punct de plecare ce mai are nevoie de discriminări. Poeți de atmosferă, și aparent ai aceleiași atmosfere, natura intimă a poeziei lor este însă profund deosebită. Asemănarea se limitează la elemente pur exterioare: peisagiu de orașele de provincie, văzut mai ales în cadrul jilav al toamnei, colțuri de mahala înnoiriată, aspecte de cimitire desfundate și pretutindeni zări împânzite de ploae. Peste acest peisagiu și peste vocabularul înrudit, nu găsim însă decât diferențieri. Poezia bacoviană este poezia dezorganizației sufletești; a unei morbidități incurabile; este o reîntoarcere la materie prin anularea inteligenței și a voinții. Plecând din aceleași elemente morbide, poezia d-lui Camil Baltazar, reprezintă, dimpotrivă, o ascensiune; ea este poate aspirația cea mai suavă, pe care o cunoaște literatura română, spre lumină și spre soare.

Boala e o infirmitate a materiei; porumbelul spiritului pur se înalță însă peste mizerii spre seninătăți; pânzele ploilor de toamnă se dau la oparte, spre a face loc principiului solar. Pe cât este, așadar, de astenică și de deprimantă poezia lui Ba-

covia, pe atât e de sănătoasă și, în definitiv, de optimistă poezia d-lui Camil Baltazar; diferențierea e cu atât mai semnificativă, cu cât poezia d-lui Camil Baltazar e poezia tuberculozei: o tuberculoză, în care suferința se spiritualizează, sanatoriul devine o „casă albă” cu o atmosferă de bunătate, de „blajinătate”, de „frăținătate”, și moartea însăși împrumută ceva din seninătatea augustă a naturii. Suferința fizică, peisagiul bolnav al toamnei, elementul opac și întunecos sunt numai puncte de plecare: fundalul necesar, de pe care se desprinde și mai energic setea de lumină, de sănătate și de viață.

* * *

Poezia de atmosferă a lui Bacovia se susține printr'o notație sobră, sumbră și bizară, dar vădit simplistă; în afară de sugestia muzicalității psalmodice, atmosfera poeziei d-lui Baltazar este obținută și prin acumulare de imagini. Imagismul este un fenomen prea răspândit pentru a crea o diferențiere; se pot face totuși distincțiuni. Poeziile d-lui Blaga sunt clădite pe o imagine unică, integrală și definitivă; ale d-lui Demostene Botez, pe succesiune de imagini, grațioase, proaspete, suprapuse dar nu destul de topite pentru a ne da o impresie unitară; și tânărul Ilarie Voronca este un creator de admirabile comparații, difluente, până la saturație. Imaginile d-lui Camil Baltazar se disting nu numai prin noutate (ceia ce n'ar fi tocmai o notă diferențială) ci prin omogenitate; din substanță unică, ele se integrează nu numai într'o poezie ci în totalitatea poeziei d-lui Camil Baltazar: de aici și posibilitatea unei atmosfere. Temperament original dar și circumscris, poetul scoate din materia omogenă a inspirației sale un număr nelimitat de imagini, personale deși uniforme.

* * *

Originală prin sensibilitate, prin armonie, prin expresie figurată, poezia d-lui Camil Baltazar este originală și prin invenție verbală: repetarea obsedantă a unor cuvinte noi sau întrebuintate cu o accepție nouă contribuie și mai mult la determinarea atmosferei speciale. Nefiind înfrânat de posesiunea temeinică a limbei, instinctul creator lucrează prea slobod în elementul sonor: soarta poeziei d-lui Baltazar se va decide, în parte, și prin rezultatul luptei dintre spiritul de inovație verbală a poetului și spiritul de inhibiție al limbei. — Până atunci în-

tâmplarea a făcut din acest tânăr plăpând, agitat și insuficient pregătit din toate punctele de vedere, pe cel mai original reprezentant al simbolismului român și, peste orice distincție de școală, un poet care începe cu sine.

E. LOVINESCU.

IERTARE

*Tu ce-ți indoi spinarea,
 Și fruntea ți-o înclini,
 În mucedă genune în care remușcarea
 ți-a prăbușit, —
 Tu, care smerit îți pleci genunchii
 de rob nemernicit, —
 Ridică-te,
 Și ascultă-mi, cu capul drept,
 Chemarea —
 Căci nu-ți întind nici cupa în care răzbunarea
 și-a plămădit veninul amăgitor — și nici
 nu voi veni să-ți spulber
 eu-al ne 'ndurării bici,
 plăpândul fir de care cu mâinile căinții
 te-îgăfi acum...
 O, nu...
 Nu voi veni să-ți spulber nădejdea pocăinții.*

*Ci voi veni să-ți scutur grumajii
 de tot greul
 eu care remușcarea i-a 'mpovărat, căci Zeul,
 cui mă 'nchin azi, e acelaș
 de atunci,
 și de mereu...*

*Și dacă'n prăbușirea-ți am șovăit o clipă
 a fost destul din slava-I să-mi sune
 un ecou,
 Și-am pornit drept în plina ruinelor risipă
 din fie-ce fărâcă să-I fac un cântec nou.
 Ridică-te și vino căci nu-i acelaș Zeul
 ce l-am slăvit alături, când-va, crezând că 'n eul
 lăuntric îi cântăm
 atât de gemeni crezul
 că n'auzeam în mine
 de cât un glas, doar unul,
 mereu...*

*Ci oare acuma
când bine știu că unul eră
pe drept, căci numai
a mea eră cântarea ce se-avântă în slăvi,
La ce să-ți tind răsplata zadarnicei otrăvi?...*

*Din pământeașca pizmă a omului, mișelnic.
ai sfărâmat în mine un templu
și un altar, —
Și am căzut rănită, —
și te-am urît...*

*Dar Zeul
pe nori-mi grei de lăcrămi
răsfrânse curcubeu-I,
Și glasului îmi dete aripi de slavă iar
Și sufletului pace, —
Fără să-mi facă vină
că i-am sfărmat altarul,
că templul e'n ruină, —*

*Deși știa prea bine,
A- toate-știutorul, University Library Cluj
că eu te-am dus în templu-i
pe tine, surpătorul...*

*Tu ce'mi aștepți, nemernic,
osânda răzbunării
Ridică-te și vino, —
Senin,
cu capul drept,
Căci doar o creangă ruptă din pomul îmbunărți
Te-o 'ntâmpină în pragul din care te aștept...*

*Ți-am pregătit căinței și azima și vinul
Și ți-am întins-o, albă,
pe albul păcii blid,
Năframa ce-au țesut-o suspinele din inul
crescut în răpa urii și înălbit în plinul
Durerii revărsate peste al tăcerii zid.*

*Îți voiu întinde creanga și-o vei primi sentin,
Făr' să te pleci în fața temutelor ruine,
Fără să știi că templul a fost surpat de tine...*

*Și vom gustă din pâine,
Și vom sorbi din vin,
Și vei plecă îndată, —
de tot, —*

Pe 'n todeauna, —
 Fără să-mi spui o vorbă...
 Căci îmi va fi tot una
 De omul va să uite c'a pizmuie pe un Zeu,
 — ce m'a 'ndemnat din slavă-i să-l iert pe fariseu —
 ori pismăreț cârti-va mereu,
 deși iertarea
 și-a căpătat-o 'ntreagă și trainică 'n uitarea
 ce-o voiu trimete 'n urmă-ți să șteargă ori-ce semn,
 Să spele ori-ce urmă de-amintitor îndemn.

ELENA FARAGO

ILARION FILALITUL

Ușa odăii de lucru a prea sfinției sale se deschise și diaconul, care ceruse să-i vorbească, intră.

Episcopul își ridică ochii de pe cartea deschisă dinaintea lui, întoarse jețul, în care stătea gârbovit, și măsură din cap până'n picioare pe noul venit. Eră un om înalt, slab, cu o figură frumoasă și senină, încadrată de o barbă neagră și fină. Rasa însă, decolorată de timp, cărpită pe alocurea, arăta o mare sărăcie.

Diaconul se închină adânc și rămase nemișcat lângă intrare.

— Apropie-te, fiule, zise episcopul cu blândețe, și spune-mi cine ești, de unde vii și ce dorești dela mine.

— Mă numesc Ilarion Filalitul, sunt din Iconion, vin din Chitros, cea din urmă a mea reședință; doresc ca prea sfinția voastră să mă sprijine, ca să capăt un loc de diacon în vre-o biserică din eparhia aceasta.

Episcopul îl privi îndelung și multe gândiri îi solipiră în minte. Peste puțin, îl întrebă.

— În ce biserică ai slujit d-ta?

— Am fost diacon nu la una, ci la mai multe. Am slujit în Salonic la Sfântu-Dumitru, la Panaghia Acheiropoietos, la Sfântul-Ilie; am fost și la Veria, la Ardameri, am mai fost...

— Și de ce ai plecat din toate locurile acestea?

— Pentru că eram prigonit.

— Pentru ce?

— Din pricina iubirii mele de adevăr.

Episcopul intrigat făcu o mișcare. Nu-i veni să creadă ceea ce auzise.

— A iubi adevărul este o înaltă virtute creștinească. Cum dar, fiule, e cu putință să fi fost prigonit pentru aceasta?

— Prea sfințite, jur că spun adevărul.

— Și n'ai avut vre-o altă vină, mă rog?

— Socotesc că nu. Imi îndeplineam slujba sfântă cu toată

inima; lucrăm pentru binele poporului; ajutam pe cei nevoieși, după putere; eram un smerit creștin. Și totuși foarte mulți mă urau.

— De ce?

— Pentrucă spuneam adevărul.

Prea sfinția sa rămase pe gânduri. În sfârșit, luă o hotărâre: voia să-i încredințeze un loc de diacon; dar pentru aceasta trebuia să-l pue la încercare, să vadă, dacă are voce, dacă nu e stăpânit de patimi, dacă merită, în sfârșit, să fie într-o slujbă distinctă.

— Fiule, îi zise el, diaconul bisericii mele episcopale e bolnav. Să-ți ții d-ta locul până s'o îndrepta. Apoi vom vedea unde te vom putea numi. De mâine începi slujba, nu-i așa? Du-te acum de te odihnește, căci văd că ești trudit. Și-i întinse mâna.

Diaconul o apucă cu grăbire și o sărută cu evlavie, mulțumind. Apoi, închinându-se, se depărtă.

Episcopul stătut nemișcat câteva clipe. Avea o remușcare. Mîntîise când spusese că diaconul bisericii sale era bolnav. Locul era vacant.

— De ce să nu-i spună adevărul, gândi el? De ce? Ah! Ia câte păcate nu ne împing regulile politeței: să nu-i spui omului în față, fără înconjur întregul tău gând, să nu-i arăți limpede starea lucrurilor. În sfârșit, am păcătuit. Măntuitorule, iartă-mă, căci, pentru binele bisericii am făcut-o.

Cinsprezece zile trecură. Din toate părțile știrile despre noul diacon erau bune. Eră om pios, își făcea slujba frumos, avea o voce încântătoare. Viața lui privată nu lăsa deasemenea nimic de dorit.

Dar într-o zi, cârciumarii cetății cerură să vadă pe prea sfinția sa, care să grăbi să-i primească.

După schimbul cuvintelor de politeță, unul din ei arată scopul venirii lor.

— Prea sfințite, o mare nenorocire ne paște. Știi prea bine cât de buni creștini suntem; cât de mult dăm pentru biserică, pentru orfani și văduve. În curând însă, nu vom mai putea, să ne îndeplinim această datorie creștinească. Veniturile noastre scad văzând cu ochii. Dacă răul nu se îndreaptă, vom fi ruinați cu desăvârșire.

— Dar din care pricină?

— Din a diaconului prea sfinției voastre.

— Din a diaconului?...

— Da, da, din a lui. Iată. În prăvăliile noastre vin mulți, să petreacă o clipă-două, să mai uite de necazuri. Puțin vinșor, un păhărel de rachiu, o bucată de pastramă, niște cârnăței, fripți pe grătar, și multă veselie. Lumea eră mulțumită, noi de asemenea iar operele de binefacere și biserica primeau zecuiuala lor. Totul mergea de minune. Dela o vreme însă, mușterii se împuținară din ce în ce, iar veniturile scăzură foarte mult. Nici cheltuielile, prea sfințite, nu le mai scoatem. Și pricina este diaconul.

— Cum asta?

— El are un mijloc foarte simplu. Vine în cârciumă, se pune la masa oamenilor, îi întreabă de câte și mai câte, de gospodărie, de copii, de sănătate. Toți îi spun păsurile lor. Dacă se jeluesc, că suferă de ceva, diaconul le arată, că devină suntem noi. Vinul și rachiu ar fi băuturi ale necuratului, care se strecoară în vine, în pânțele, în inimă, și chinuște pe om; că pastrama și cârnățelei piperate ar ajuta de minune la prăpădirea măruntaelor și câte și mai câte de alde astea. Oamenii încep să-i asculte vorbele, căci ne înconjoară dela o vreme încoace.

— De, cam are dreptate diaconul: băutura poate aduce multe rele.

— Și prea sfinția voastră e împotriva noastră? Nu-l omenesc, nu-l creștinesc să ni se aducă atâtea pagube și să fim oprîți de a ne câștiga viața. Gândiți-vă și la veniturile ce le aduce negoțul nostru și cârmuirii și bisericii. Și-apoi câți se îmbată? Prea puțini. Ceilalți găsesc în băuturile și mâncărurile noastre o întărire a trupului.

Episcopul eră incurcat. Și ei aveau dreptate. Dupe puțină gândire le spuse:

— Plecați în pace, fiii mei. Am să pun orânduială la toate acestea.

Un ceas după aceea diaconul stătea față în față cu prea sfinția sa.

— Fiule, îi zise acesta, o plângere mi s'a făcut împotriva ta. Cârciumarii se vaită că le ruinezi negustoria cu propaganda ce faci.

— Ruina lor, prea sfințite, e mai puțin vătămătoare, decât cea a atâtor trupuri și suflete, care se prăpădesc de pe urma lor. Ca preot și bun creștin m'am simțit dator să dezrădăcinez răul. Nu spun turmei prea sfinției voastre, decât adevărul.

— Bine, bine, dar vezi, că și adevărul trebuie spus la vremea lui și câteodată picătură cu picătură, căci poate altfel să aprindă un foc mare și să facă mai mult rău decât bine.

— Legea lui Christos, mă lartă prea sfinția voastră, nu cunoaște trepte în rostirea adevărului. El pornește dela Dumnezeu și trebuie spus pe de-a ntregul.

Prea sfințitul se simția învins, umilit. Diaconul avea dreptate. Dar de! nu putea ruina atâția oameni; și apoi, și biserica își avea neville sale. Se uită din nou la diacon. Privirea lui blândă, dar hotărâtă, îl sili să-și aplece în jos ochii. Vedeă că orice discuție eră zadarnică. Despărțindu-se de el, simți încolțindu-se în inima sa, ceva care seamănă a necaz.

Mai multe zile trecură la mijloc în pace și în liniște. Diaconul apărea ca un om virtuos și conștiincios. Și totuși o parte din credincioși prinseră a-l vorbi de rău. Da! legăturile de familie, de prietenie, de interes nu țineau seamă de calitățile propovăduitorului de adevăr.

Într'o zi, șeful celui mai puternic grup politic din partea locului, veni să vadă pe prea sfinția sa. Și el eră adânc nemulțumit împotriva diaconului.

— Duminica trecută, am vorbit, prea sfințite, poporului de ceea ce avem de gând să facem, ca să mai liniștesc îngrijorarea unora, cât privește noule legi. Toți păreau înduplecați și adunarea eră să se spargă, când diaconul luă și el cuvântul și-a rostit grozăvii: „Oameni buni, le zise el, nu vă credeți în politiciani. Ei una grăesc și alta fac. Nu veți fi ușurați de dări, dimpotrivă; căci tot norodul trebuie să-și încarce spinarea cu ele. Cei puternici își trag totdeauna spuză pe turtă. Nu fiți doritori de o nouă orândulală. Ea totdeauna înseamnă o nouă sarcină. Nu aveți încredere nici în oameni, nici în partidele noi. Lupii cei tineri sunt mai fioroși și mai flămânzi, decât cei bătrâni, cari își cam au pânțelele tocite de atâta mâncare. Fiți drepti, închinați-vă Domnului și munciți, ca să aveți mult, ca să dați tuturor și să vă mai rămână și vouă. Altfel, prăpădul e mai desăvârșit. Nu socotiți pe nimeni drept prieten al vostru dintre cei închinați banului. Politicianul vă spune, „dragii mei concetățeni“, iar în dos vă numește „pleavă și canalii“. Când vine la voi cu vorbe bune, e ca să vă sugă sângele, ca sa-și facă interesul. De al vostru, poartă grije numai Dumnezeu. Intrebați și pe cel ce v'a vorbit odinioară, prin ce mijloace a căpătat atâtea case în țară, și are atâția bani în ladă; căci el nu muncește nici pe jumătate ca cel din urmă dintre voi. Ogorul său e agoraua, plugul său elimba lui fină; iar boii sunteți voi. Vorbele lui încolțesc în sufletele voastre, vă faceți robii lui și el culege rodul zămbind“.

Îți poți inchipui lesne, prea sfințite, ce izbândă a avut diaconul în adunare. Lumea l-a ridicat pe umerii ei, slăvindu-l cu strigăte răsunătoare, ca pe un împărat, iar eu am trebuit să mă îndepărtez iute și pe furis.

Episcopul, adânc nemulțumit de purtarea diaconului său, făgădui frunțașului politic să lee măsuri aspre pentru a nu se mai întâmplă astfel de lucruri. Trimise îndată să cheme pe subalternul său. Când acesta i se înfățișă, îi zise răstit:

— Bine, omule, de ce te-ai apucat? Să răsvrătești lumea? Să nemulțumești pe puternicii țării, de cari biserica are atâtea nevoe? Ce-ai făcut?

— Datoria, prea sfințite. Biserica la întemeierea ei, când propovăduia printre păgâni legea cea nouă, ținea să spue sus și tare adevărul. Aceasta era puterea ei. A fost prigonită, dar a biruit o lume întreagă, care părea puternică, dar care era slabă tocmai prin apucăturile ei, prin călcarea adevărului și a dreptății. Eu nu fac decât să urmez pildele celor dintâu dintre creștini, cari s'au jertfit pentru adevăr și pentru morală. Biserica noastră nu mai urmează calea asta. E o decădere, o îndepărtare dela preceptele Mântuitorului.

Dacă mai stăruie în purtarea aceasta, îi prevăd o grabnică prăbușire.

— Blestem pe capul tău, nelegiuitule! Pieri dinaintea feței mele, satano!

Diaconul se închină adânc. În ochii lui, nu scântelă nici mă-

nie, nici ură, nici indignare. Privi cu blândețe pe superiorul său, se închină din nou și leși pe ușă.

A doua zi, un slujitor al episcopiei, însoțit de unul al guvernatorului provinciei, îi aduse vestea, că nu mai avea ce căuta în oraș, unde stărnise atâta vâlvă, atâta turburare.

Harion Filalitul, luându-și legătura de cărți și de vestminte, porni mai departe în necunoscut, ca să propovăduiască adevărul.

Ieșind din cetate, se uită îndărăt îndelung și ridicându-și mâinile spre cer, binecuvântă locul, rostind cuvintele Mântuitorului.

„Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac“.

O. TAFRALI.

CULES

Mâne va fi cules.

Se vor scula țărăncile în ii proaspete și subțiri
și vor începe a-și desgheta mâinile
la lumina și căldura unei îngânate doiniri.

Septembre le va pune brumă pe pleoape,
în păr coronite din stropi de zori,
pe trup limpezițe ape,
în suflet duișii albe de pribegi cocori.

Apoi-munții, deșteptați, vor binecuvânta cu glas tare
via, țărăncile, butucii,
și soarele ca o nucă, spartă în miez,
va veni să sărute țărăncile, via, nucii ;

Culesul va purcede belșugat
de patrafirul coborât din soare
și toată via va fi un copil bucurat.

Mâne vom merge pe poteca proaspătă,
și, când vom ajunge lângă livadă,
sufletul tău, gutue galbenă și aromitoare
în mâni o să-mi cadă.

Ochii tăi vor sparge bobite de struguri între pleoape
ca într'un teasc, și mustul de voe bună
va porni în șivoite ape.

Mâne vom merge în zori
și-am să-ți culeg tot argintul de pe trup, cum culeg,
toamna, din soare, hrana pentru iarnă-cocori.

CĂMIL BALTAZAR.

După amiază de vară

In largi spirale vântul înalță din cetate
Un suflu greu de moarte latentă și amară
Prin nori, ca printr'o sticlă translucidă, străbate
Lumina leșioasă a orelor de vară.

Trec singur prin orașul iubirilor trecute,
Trec singur ca un preot printr'un oraș strein.
Pe străzile cu case și piețe cunoscute,
Necunoscut de nimeni, de zeci de ori revin.

CAMIL PETRESCU

CLİPE DE SARĂ

*Apa amintirilor a vărsat-o sara pe ferești,
Așa un vals vechi, asemeni unui mers cunoscut de mult.
Tu, revii din trecut ca din fața unei oglinzi în care ți-ai privit adânc ochii,
și, cum glasul tău pune flori albastre pe ziduri și pe rochii,
eu, îmi culc sufletul de peste zi și ninsoarea revenirii tale o ascult.*

*Uite: după perdelele umilite tristețea a prins lumini șterse.
În fiecare casă lumânările galbene, sunt păsări care de singurătate mor,
și prin ungherele întunecoase oamenii se caută pe ei-înșiși,
așa cum după o îndelungată rătăcire, cauți un loc odihnitor.*

*Acum, la porțile orașului, sania liniștii s'a oprit.
Edratul câinilor îi stă în cale și clinchetul stelelor, pe noapte ninge.
În mine, zăpezile desnădejdiei s'au topit
și valul lor mă'nlănțule și mă'nvinge.*

*Astfel, vreau, glasul tău să-mi înfioare trupul,
ca un vânt pânzele unei corăbii,
și pe fruntea mea, degetele tale să întârzie,
cum pe-o strașină de casă vrăbii.*

*Vezi, așară se țese sufletul pe care de mult îl știi.
Aceleași sfâșieri aruncă Viața în ferestrele măhnite.
În clavier sunt accente vechi, ca'ntr'un herbar flori păstrate,
și-așa, cucernic, ne'nvăluie, apa amintirilor, cu sara revenite.*

ILARIE VORONCA

FĂRĂ NOROC

Terminând de citit „Universul“ Fronescu, Ilie Fronescu flăcău tomnatec, căpitan de jandarmi rurali, își potrivise pernele și, înfășurat în piapomă, umflându-se ca un trompet de artilerie, era gata să sufle în lumanare. Ciocănituri puternice îl făcură să tresară și să amâne pentru moment această străveche operație. Bătăile în geam la ora când drumurile sunt pustii, ca și telegramele întârziate, aduc presimțiri rele.

— „Cine-i?“ întrebă căpitanul ridicându-se în capul oaselor, sprâjnit în mâini, trăgând neliniștit cu urechea.

— „Eu“.

— „Tu ești, doctore?.. Da ce nu te-ai culcat încă?“.

— „Nu“.

— „Du-te și te culcă, ce umbli pe drumurile vremea asta?“.

— „Deschide...“.

— „Vezi că m'am culcat dragă, nu mi-a fost tocmai bine“.

— „Nu face nimica, deschide!“.

— „Sunt în pat, bre omule, n'auzi?“.

— „Deschide, deschide, am să-ți spun ceva care te privește“.

Căpitanul îngrijat acum deabinelea, se scărpină în cap neajătit, făcu un salt până la ușă, trase zăvorul și pudic, se aruncă în așternut, plictisit, resemnat să asculte.

— „Știu tot“, îi spuse cu voce cavernoasă doctorul, așezându-se în fața lui pe scaun.

— „Ești „je sais tout““.

— „Și tu o mazăță... Lasă gluma, știu tot.“

— „Am anzit. Dar din tot ce știi, eu n'am aflat încă nimic“.

— „Te rog nu fă pe englezu, cu mine nu se prinde, știu tot“.

— „Ce știi, omule, spune-mi și mie ce știi?“.

— „Ilie m'ai înșelat“.

— „Ești nebun?“.

— „Să nu spui nimic“.

— „Pe onoarea mea“.

— „E de prisos“.

— „Să n'am parte...“.

— „Nu te jura... Credeai că's orb?“ îl întrebă doctorul, mângâind ca din distracție țeava unui revolver.

— „Minciuni, frate... fugi, domnule, nu te potrivești, nu fi copil... Nu vă jucați cu armele de foc“, încercă el să glumească, mânzește.

— „Dă-l dracului de revolver, s'a mai întâmplat“.

— „Ascultă, Ilie, știu tot, ești un porc și amantul nevastei mele. Am drept să te împuşc“.

— „Da bine, omule...“.

— „Nu tăgădui; a născut și'n dureri mi-a mărturisit totul. M'ați înșelat, e copilul tău...“.

— „Te rog, iartă-mă, îți jur că fără să vreau...“.

— „Spune-mi numai decând?“.

— „Nu știu, zău, crede-mă, nu ții minte... De o lună...“.

— „Minți! Dela Sf. Gheorghe“.

— „Da așa trebuie să fie cum spui tu“.

— „Nu vorbi prostii... nu-ți fac nimic, nu te teme... Dimpotrivă, îți sunt recunoscător... se potrivește de minune“.

— „Atunci strânge revolverul“.

— „Ți-l fac cadou“.

— „Adă-l încoace... Să mor dacă te mai înțeleg“.

— „Ai să înțelegi... Și eu mi-am înșelat nevasta“.

— „Și tu?“.

— „Da“.

— „Cu cine?“.

- „Cu vară-sa“.
- „Pe onoarea ta?“.
- „Pe onoarea mea“.
- „De când?“.
- „Dela Sf. Gheorghe“.
- „Și tu tot dela Sf. Gheorghe?“.
- „Stai să vezi... Tot băiat a născut și ea“.
- „Și vară-sa tot băiat?“.
- „Da. Acum înțelegi?.. Trebuie să ne luăm ce-i al nostru.

Tot una's de încrețiti și vineți... îi botezăm odată și îi schimbăm între noi. Mie mi-ar fi absolut egal^a, adaugă el cu un aer de înfinită superioritate. „Nu cred în vocea sângelui. Vreau însă să mă răzbun pe soacră-mea. De când a născut nevasta, nu mai încetează: „E nasul doctorului... leit tată-său“. Înțelegi acum ce răzbunare rafinată, să-i pot răspunde mamei soacre, care v'a servit de paravan...

— „Asta nu“.

— „Nu tăgădui, la ce bun... care v'a servit de paravan, să-i pot răspunde, zic: e nasul Mioarei, e leit mă-sa... fiind sigur că am plătit polita nevastă și că e numai copilul meu.

— „Dacă e numai pentru atâta lucru“, zise căpitanul, în afară de orice pericol, temându-se de complicații, „nu te mai osteni degeaba: e tot băiatul meu și ăla.

GH. BRĂESCU

THÉOPHILE GAUTIER

Cu ocazia cincantenarului dela moarte, o mie de publiciști și-au amintit, cu emoție, de Théophile Gautier. Dela prima zi din an, până la cea din urmă, sarabanda centenarelor continuă și oameni cari nu au suferit și nu au priceput, comemorează: ieri era Baudelaire, astăzi e Gautier. Un rit se sărbătorește regulat, un rit din care s'a stins ca o candelă simbolul; nimeni nu mai citește, nimeni nu mai gustă și nu mai pătimește; nimeni nu se chinuște ca să stoarcă din el o pasiune mai pură — și totuși, admirație pentru marii artiști se păstrează cu o vrednicie elocventă — și pioasă. Să meditam: dacă se cere pentru a fi comemorat, mari calități și mari pasiuni — se cere la fel și pentru a putea comemora. Imaginea lui Napoleon e mai mare în balada celor doi grenadiri:

die waren in Russland gefangen

Poate fi imagina lui Gautier altfel decât micșorată, devreme ce, de pretutindeni, din presă, ovațiile se aud și aclamația? Nietzsche nu voia discipoli — ci creatori de valori, ca și dânsul. Gautier nu vrea admiratori, ci artiști pasionați, cași dânsul, pentru traducerea în semne a lumii din afară — singura care există.

În lumea literaturii de astăzi, în care nu mai e citit, Gautier trăește cu un singur certificat: dedicația lui Baudelaire și un singur epitet: „*perfectul vrăjitor al literilor franceze*” — care e tot al lui Baudelaire. Prietenii lui Baudelaire, au fost și ai lui Gautier; detractorii lui Baudelaire, au început cu Gautier. Memoria lui Gautier nu se poate plânge pentru asta. Singur, André Gide, într-o conferință, îi găsește arta facilă. Cu instinctul sigur al sphenului din Languedoc, care-și știe înțepa prada deadreptul în ganglionii, André Gide și-a dat repede seama că Gautier nu poate fi micșorat, atâta vreme cât dedicația titanului este cu dansul. De aici începe deci pentru Gide, adevărata problemă; el va suspecta atitudinea lui Baudelaire, va stărui asupra exagerației lui, se va mira de dansa peste măsură. „Dedicația aceasta nu e — se întrebă Gide — cel mai ingenios paradox al lui Baudelaire?”

Gide n'a ținut mult să-și documenteze ideea: ar fi căutat atunci să-și explice admirația lui Baudelaire pentru arta lui Gautier. N'a ținut să și-o facă dragă: găsea alte strofe de citat decât acelea pe care le-a căutat, parcă cu dinadinsul, urâte. Că Baudelaire le-a citat și el — poate fi asta o scuză? — Și dacă ar fi recitat „*Emaux et Camées*”, Gide de ar fi găsit în Gautier un prețios prieten și, în unele strofe, câteva argumente din estetica lui, deslușite clar:

Point de contraintes fausses!

Mais que pour marcher droit

Tu chausse,

Muse, un cothurne étroit!

Nu, desigur, arta lui Gautier nu e unul din acele „*miracole produse în joc, de o profundă știință matematică*”. Baudelaire exagerează, nu-i așa? Dar când, tot Baudelaire spune că arta lui Gautier amintește câteodată „*tristețea antică*”, trebuie să înțelegem că admirația lui a găsit pentru Gautier, o expresie respectuoasă și justă.

S'a născut în 1811 la Tarbes; a fost coleg de liceu cu Gérard de Nerval; a ținut o vreme să fie pictor; a rămas toată viața pictor, dar în poeme, a debutat, cu o vestă excentrică la bătălia de la Hernani. Acolo, Gautier a primit botezul romantismului; de-acolo datează gloria lui. A fost crezut un mare romancier; era un mare causeur; jurnalul fraților Goncourt îi păstrează cele mai multe din butadele lui, admirabile. Căderea imperiului la 1870 a fost și căderea lui: salonul prințesei Mathilde s'a dîsolvat; și pensunea lui. A murit în anul...; sunt cincizeci de ani dela moartea lui.

A fost socotit tot timpul vieții lui, un mare romantic; parnasianii l-au luat ca model și căpitan; dedicația lui Baudelaire l-a imbarcat cu dansa, în voiajul poeziei care pleca:

au fond de l'inconnu pour chercher du nouveau.

Simbolisții nu l-au disprețuit (n'a scris Gautier: „*Les grotesques?*”). Gourmont îl iubea mult pentru verva și impudoarea lui, n'a fost Gautier un imoralist? acum, la cinci zeci de ani dela moarte, generația nouă, care merge spre ordine, claritate și su-

zeranitatea inteligenței, găsește în Gautier un „anti-romantic”, un precursor. Eri încă, Gautier era o orga de Barbaria; astăzi a devenit un pare de Lenotre :

correct, ridicule et charmant.

Gautier a fost un epicureu și un palimpsest păgân; dar un păgân ciudat. Omenirea de azi e ca un palimpsest în care o mână a șters eglogele lui Teocrit ca să-l scrie deasupra pe Sf. Augustin și în care Sf. Augustin a fost șters, ca să iasă iar la suprafață, egloga. Suntem câteodată păgâni; sub noi, râde însă anulat numai pentru o vreme, alt text, altă morală, altă artă: altă sensibilitate. Gautier e un păgân ciudat; arta lui are ceva în minus, care o face mai frumoasă, mai straniu frumoasă; e numai un singur text. Sensibilitatea lui Gautier n'a fost niciodată creștină; la apariția ei, începe umbra :

Une voix dit : „Pan est mort.” — L'ombre
S'étend. — Comme sur un drap noir
Sur la tristesse immense et sombre
Le blanc squelette se fait voir.

Pe Gautier, scheletul ca imagine a lumii creștine, îl exasperă :

Mais voile toi, masque sans joue,
Comedien que le ver mord,
Depuis assez longtemps tu joues
Le mélodrame de la mort.

Ah, dacă s'ar întoarce lumea antică! dacă Hercule ar voi să sarețe din nou grajdul acestui alt Augias! dacă...

Reviens, reviens, bel art antique,
De ton paros étincelant
Couvrir ce squelette gothique...

Gautier o chema în zadar arta antică, ea se refugiase, de multă vreme, într'ansul. Gautier și-a înțeles arta ca un sculptor și ca un sculptor din Egina: Gautier ură capul urât, (și ce cap miraculos avea Gautier!) ura grimasa, mobilitatea, expresia. Heine scrie undeva despre exilul zeilor greci. alungați de creștinism în lume și obligați să se deghizeze, ca să poată trăi; ironia lui îi masca în călugări, în stareți, în mucenici. Dacă Heine ar fi vrut, el care-l aprecia pe Gautier, ar fi putut bănui în capul lui Gautier, fruntea calmă a divinului Apollon. Și poate... cu sufletul acesta, Gautier putea fi un dascăl pentru Baudelaire, nici într'un caz, precursor. Baudelaire a fost la antipodul lui Gautier: un poet catolic, un chinuit de demonii cu fesele enorme și urâte — și, dacă găsești în Baudelaire de-o pildă :

J'aime le souvenir de ces époques nues,
Où Phébus se plaisait à dorer les statues,

numai atunci reminiscența lunei antice poate fi, în Baudelaire, o reminiscență a lunei antice din Gautier.

Romantic, parnasian sau clasic, Gautier n'a mers până la publicul romantic sau parnasian — nu va merge până la publicul clasic. Gautier nu poate servi nici un fel de nutriție, nu descoperă, în contact cu sensibilități noi, alte cariere, nu se reînnoiește: nu are ce reînnoi. Dacă numai marii autori trăiesc veșnic pentru că oferă fiecărei generații noi, alimente noi, ascunse până atunci, sau nevăzute, cu ce titlu dar noule generații îl consideră meron pe Gautier, ca unul din ai lor? Departe de-a tăinui o prevăzută abundență, opera lui Gautier acuză o lipsă, o anemie, o sterilitate... Atunci? Gautier nu se reînnoiește pentru public, ci numai pentru artiști; pe aceștia îi învață pasiunea pentru meșteșugul pur, dragostea gratuită, noblețea atitudinii și toată importanța ignorată a tehnicii, în artă: tot ceiace îi face *noutatea* și o crează *caracteristică*, epoca lui Baudelaire, Flaubert, Banville până la Mallarmé. Gautier e un mare artist minor: făcut exclusiv pentru artiști. E romantică poema aceasta, e parnasiană, e clasică e creștină?

J'aime les vieux tableaux de l'école allemande,
 Les vierges sur fond d'or aux doux yeux en amande.
 Pales comme le lys, blondes comme le miel,
 Les genoux sur la terre et le regard au ciel.
 Sainte Agnès, Sainte Ursule et Sainte Catherine.
 Croisant leur blanche main, sur leur blanche poitrine;
 Les chérubins joufflus aux plumages d'azur
 Nageant dans l'outremer sur un filet d'or pur,
 Les grands Anges tenant la couronne et la palme,
 Tout ce peuple mystique au front grave, à l'oeil calme
 Qui prie incessamment dans les missels ouverts,
 Et rayonne au milieu des lointains bleus et verts.

Poema aceasta e, fără îndoială, o pildă de ecuație poetică admirabil rezolvită. Gautier excelează în naiv și excelează în pictură. Dar dacă astăzi îi iubim poesia această naivă, ca o iocană, pe care numai un poet catolic al renașterii, o putea visa, altădată iubeam alte poeme din Gautier, alte calități și alte rezonanțe:

De leur col blanc courbant les lignes,
 On voit dans les contes du Nord,
 Sur le vieux Rhin, des femmes cygnes,
 Nager en chantant près du bord.

Pe poema aceasta din Gautier am visat mai întâi puritatea liniei în poem, perfecțiunea formei, hașșul metaforei și alte atâtea ideale; în poema *aceasta* l-am iubit mai întâi pe Gautier și poema *aceasta* ne-a dus (pe ce canale?) la Baudelaire, la Gérard de Nerval, la Mallarmé. Îi iubim astăzi pe Gautier, pentru că l-am iubit odinioară și l-am iubit mai mult atunci? atunci când arta era mai pură pentru noi și mai departe, mai naivă și mai cuminte. Îți mai aduci aminte, Philippide?

D. Camil Baltazar ne roagă să anunțăm că poezia apărută sub iscălitura sa în Rampa nu-i aparține; o astfel de farsă i s'a făcut și la revista Flacăra, demascată însă la timp. Cum lucrul s'ar fi putut repeta și cu alte reviste, d-sa anunță pe această cale că n'a trimis poezii nici unei reviste și că e deci victima unei mistificări.

Cum s'a despărțit tanti Veronica, nuvele și schițe de Ion Dongorozi. (Editura „Scrisul Românesc”, Craiova) — E un volum de proză în dialect moldoveanesc care trebuie să intereseze deopotrivă pe scriitorii și pe iubitorii graiului dulce de dincolo de Milcov.

Autorul e un harnic om de cultură. Literatura pe care o face este numai una din florile care răsar pe crengile-i multiple.

I. Dongorozi e profesor secundar, e sufletul animator al unei foi populare, organizează șezători la școli primare, se ostenește pentru o revistă literară lunară, și e totdeauna prezent unde e de făcut ceva, dincolo de obligații legale și de câștig personal.

Iată de ce în primul rând scriul d-lui Dongorozi are o valoare morală, pe care o subliniăm aci.

Valoarea literară a volumului stă mai cu seamă în materialul întrebuințat: e vorba, în toate schițele și nuvelele, de întâmplări adânci omenești, care purced și se întorc la inimă.

Tocmai prin lipsa de facilități a stilului, cartea trebuie pusă în mână atâtor cititori, prea obicinuiți cu baloanele de săpun emise de cele mai de seamă edituri bucureștene.

F. A.

Cântecele mele, (1910—1922) de Lucian Costin. — E o culegere de câteva pagini de versuri nepretențioase. Autorul lor, un copil al Banatului, se preumblă prin mai toată țara poeziei, prin melegurile lirice, epice, naționale, chiar și populare.

Pe d. Lucian Costin l'am cunoscut la Caransebeș, cu prilejul unei șezători literare, ținută acolo de cercul revistei *Năzuința* din Craiova. Ideia curată ce o va fi având d. Costin despre poezie, a fost turburată de d. N. Iorga, venit și el infuriat prin partea locului spre a stărpi cu verbu-i de foc, cele sufletești aruncate de alții decât de d. Făgețel-Craiova.

Din cântecele d-lui Costin reținem următoarele:

*— Nu știu, badeo, ce-am făcut
Că ți-am dat gura'mprumut
Nu știu badeo ce-am greșit
Că te văd slab și trudit.*

*— Tu ști mândro, mândra mea
De ce inima mi-l grea,
De ce bat cărările
Când adorm cicorile...*

Așteptăm pe d. Costin și în culegeri adevărate de poezie populară bănățeană.

F. A.

„Cunoscutul luptător”. Vorbind de d. Eugen Relgis, un ziar fi adaugă epitetul de „cunoscutul luptător”. — Iată-l deci pe plăpândul nostru colaborator devenit un „cunoscut luptător” ! L'am crezut cândva poet și poate ne-am înșelat; ne-am pus speranțe în cele câteva romane, inedite încă, în care bănuiam filonul unei analize psihologice, de om zidit prin fatalitate în el, și acum nu mai auzim nimic de ele. În schimb, de câțiva ani d. Relgis se luptă pentru umanizarea omului; traduce sau rezumează cărți de umanism; le comentează în volume proprii ce vor apare în franceză, engleză, germană și idiş; se scoboară la broșuri de propagandă cu frazeologie de iluminat; formează cercuri de umanism, în care propăvăduiește evanghelia lui Neculai; candidează la premiul Nobel, căci umanismul nu exclude ridicolul. Intr'un cuvânt, pierzând un scriitor, ne-am ales cu un „cunoscut luptător”.

EDITURA „ANCORA”, BUCUREȘTI

4, STRADA SMÂRDAN, 4.

≡≡≡ CĂRȚI FOLOSITOARE PENTRU COPII ȘI TINERIME ≡≡≡

- Victor Eftimiu** Basme de Crăciun, un volum de 160
pagini, ediție de lux cu planșe colorate . Lei 25.—
- Victor Eftimiu** Poveste minunată, un volum de 160
pagini, ediție de lux cu planșe colorate . Lei 25.—
- Victor Eftimiu** Băiatul pierdut . . . . . Lei 6.—
- ” ” Făt-frumos din lacrimi . . . . . Lei 6.—
- ” ” Tinerețe fără bătrânețe . . . . . Lei 6.—
- ” ” Pădurea Uisitoarelor . . . . . Lei 6.—
- ” ” Katalina . . . . . Lei 6.—
- ” ” Șarpele fermecat . . . . . Lei 6.—
- ” ” Minunea Sfantului Ilie . . . . . Lei 6.—
- ” ” Pățania Călugărului Gherasim . . . Lei 6.—
- ” ” Alina-Linda . . . . . Lei 6.—
- ” ” Trei Ingeri . . . . . Lei 6.—
- Jules Verne** Dragoste și Datorie . . . . . Lei 15.—

BIBLIOTECA ROZĂ

- Contesa de Ségur** Nenorocirile Sofiei [ediție ilustr.] Lei 16.—
- ” ” După ploaie, vreme bună . . . Lei 24.—

BIBLIOTECA UNIVERSALĂ

- Andersen** Grădina Raiului . . . . . Lei 5.—
- ” ” ” [în legătură de lux] . . . Lei 12.50
- ” Povești . . . . . Lei 3.—
-

CENTRALA „MISSIR”

SOCIETATE ANONIMĂ CAPITAL LEI 50.0 0.000

== 41, STRADA LIPSCANI, 41 ==

Sucursale: BUCUREȘTI — Str. Lipscani, 22 și Calea Victoriei, 110
*In țară: Ploești, Buzău, Galați, Brăila, Focșani, Constanța,
Temișoara, Brașov, Cluj, Cernăuți, Chișinău, Oradea-
Mare, Arad, Târgul-Mureș, Râmnicul-Sărat, Pitești,
Craiova, Turnu-Severin, Târgoviște, Botoșani.*

Cel mai bine asortat cu ultimele noutăți pentru saison

Atelier de Croitorie de primul rang pentru Dame și Domni

==== Prefuri mai eftine ca oriunde =====

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'a decis Centrala

MARILOR MAGAZINE

La PALATUL NOUȚĂȚILOR

STRADA PARIS, No. 10

Sucursale: Oradea-Mare, Lugoj

MĂȚĂSURI :: LENA JURI

PĂNZETURI :: ARTICOLE

DE MARIAJ :: GALANTERIE

Mare Raion de

FURNITURI DE MODE

INCĂLȚĂMINTE etc.

Prefurile excepționale

Gustați delicioasele

produse ale

BONBONERIEI :: ::

:: :: RENAISSANCE

care se pășesc în detaliu la

COFETĂRIA RENAISSANCE

STRADA PARIS, 10

și la toate sucursalele

MISSIR

DIN ȚARĂ

En Gros la Fabrica

STR. POPA-TATU, 45